

JAMIYATNING SIYOSIY BIRLIGI VA HOKIMIYATNING QONUNIYLIGINI MUSTAHKAMLASHDA KOMMUNIKATSIYANING ROLI

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2026-22-131-138>

Kubatov Shahobjon Rahmonovich,

O`zbekiston Jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti dotsenti, falsafa fanlari doktori (DSc)

Annotatsiya: Mazkur maqolada jamiyatning siyosiy birligi va hokimiyatning qonuniyligini ta'minlashda kommunikatsiyaning o'rni ijtimoiy-falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Kommunikatsiya siyosiy tizimning integrativ mexanizmi sifatida talqin etilib, uning legitimatsiya, ijtimoiy konsensus va siyosiy ishtirokni shakllantirishdagi funksiyalari ochib beriladi. Tadqiqot natijalari kommunikativ jarayonlarning davlat va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ishonchni mustahkamlashdagi ahamiyatini asoslaydi.

Kalit so'zlar: kommunikatsiya, siyosiy birlik, legitimlik, ijtimoiy konsensus, siyosiy ong, davlat, fuqarolik jamiyati.

Zamonaviy jamiyat taraqqiyotida siyosiy tizimning barqarorligi va samaradorligi jamiyatning ichki birligi hamda hokimiyatning qonuniylik darajasi bilan chambarchas bog'liqdir. Ushbu omillarni ta'minlashda kommunikatsiya markaziy ijtimoiy mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Chunki aynan kommunikativ jarayonlar orqali davlat va jamiyat o'rtasida o'zaro tushunish, ishonch va hamkorlik shakllanadi. Shu bois kommunikatsiya siyosiy tizimning funksional asosini tashkil etuvchi muhim kategoriya sifatida ijtimoiy-falsafiy tahlilning dolzarb obyektiga aylanmoqda.

An'anaviy siyosiy nazariyalarda hokimiyatning qonuniyligi ko'proq huquqiy asoslar, siyosiy institutlar va boshqaruv mexanizmlari bilan izohlangan bo'lsa, zamonaviy yondashuvlarda kommunikativ omillar ushbu jarayonning muhim komponenti sifatida qaralmoqda. Hokimiyatning legitimligi nafaqat formal-huquqiy me'yorlarga, balki fuqarolarning ongli ravishda uni tan olishi, qo'llab-quvvatlashi va ishonch bildirishiga ham bog'liqdir. Bu esa kommunikatsiyaning siyosiy tizimdagi rolini yanada kuchaytiradi.

Globalashuv va raqamli transformatsiya sharoitida kommunikatsiyaning tabiati tubdan o'zgarib, uning shakllari va vositalari kengaymoqda. Ommaviy axborot vositalari, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar siyosiy jarayonlarning ajralmas qismiga aylanib, jamoatchilik fikrini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynamoqda. Natijada kommunikatsiya nafaqat axborot uzatish vositasi, balki siyosiy reallikni shakllantiruvchi omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mazkur jarayonlar jamiyatning siyosiy birligini ta'minlashda yangi imkoniyatlar bilan bir qatorda muayyan muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Axborot oqimining ortishi, kommunikativ makonning fragmentatsiyasi va manipulyativ texnologiyalarning kengayishi siyosiy konsensusga erishishni murakkablashtiradi. Shu

bois kommunikatsiyaning siyosiy tizimdagi rolini chuqur falsafiy tahlil qilish zarurati yanada ortib bormoqda.

O‘zbekiston Respublikasida olib borilayotgan siyosiy islohotlar davlat va jamiyat o‘rtasidagi muloqotni kuchaytirish, ochiqlik va shaffoflikni ta‘minlash hamda jamoatchilik ishtirokini kengaytirishga qaratilgan. Bu esa kommunikatsiyani siyosiy birlik va hokimiyat legitimligini mustahkamlashning muhim vositasi sifatida qarash imkonini beradi.

Kommunikatsiya tushunchasi falsafada insonlar o‘rtasidagi ma‘no almashinuvi, ijtimoiy muloqot va o‘zaro tushunish jarayonini ifodalovchi fundamental kategoriya sifatida talqin etiladi. U nafaqat axborot uzatishning texnik jarayoni, balki ijtimoiy reallikni shakllantiruvchi, insonlar o‘rtasidagi munosabatlarni tartibga soluvchi va jamiyatning integratsiyasini ta‘minlovchi murakkab fenomen hisoblanadi.

Ontologik jihatdan kommunikatsiya ijtimoiy borliqning ajralmas qismi sifatida namoyon bo‘ladi. Inson jamiyatdan tashqarida mavjud bo‘la olmaydi va uning ijtimoiy mavjudligi aynan kommunikativ munosabatlar orqali amalga oshadi. Shu bois kommunikatsiya ijtimoiy hayotning ontologik asosi sifatida talqin qilinadi. U orqali insonlar o‘zaro aloqaga kirishadi, ijtimoiy rollarni bajaradi va jamiyatning strukturasi shakllantiradi.

Gnoseologik nuqtai nazardan kommunikatsiya bilish jarayonining muhim sharti hisoblanadi. Inson o‘z bilimlarini boshqalar bilan muloqot orqali shakllantiradi, rivojlantiradi va tekshiradi. Bu jarayonda kommunikatsiya nafaqat bilim almashinuvi, balki haqiqatni aniqlash va umumiy tushunishga erishish vositasi sifatida namoyon bo‘ladi [4, 106]. Shu bois kommunikatsiya gnoseologik jihatdan haqiqatni ijtimoiy konstruksiya qilish mexanizmi sifatida qaraladi.

Aksiologik jihatdan kommunikatsiya qadriyatlar almashinuvi va ularning shakllanishida muhim rol o‘ynaydi. Insonlar o‘rtasidagi muloqot jarayonida ijtimoiy qadriyatlar, axloqiy me‘yorlar va madaniy standartlar uzatiladi va mustahkamlanadi. Shu tariqa kommunikatsiya jamiyatning aksiologik tizimini shakllantiruvchi va rivojlantiruvchi omilga aylanadi.

Falsafiy yondashuvlarda kommunikatsiyaning turli talqinlari mavjud. Klassik yondashuvlarda kommunikatsiya ko‘proq axborot uzatish jarayoni sifatida ko‘rilgan bo‘lsa, zamonaviy ijtimoiy-falsafiy nazariyalarda u o‘zaro tushunish va konsensusga erishish jarayoni sifatida talqin qilinadi. Ayniqsa, kommunikativ ratsionallik konsepsiyasiga ko‘ra, kommunikatsiya insonlar o‘rtasida erkin va teng muloqot orqali umumiy qarorlar qabul qilish imkonini beruvchi mexanizm sifatida qaraladi.

Normativ jihatdan kommunikatsiya ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi me‘yoriy asos sifatida namoyon bo‘ladi. Ochiqlik, shaffoflik, halollik va o‘zaro hurmat kabi tamoyillar kommunikativ jarayonlarning samaradorligini ta‘minlaydi [1, 241]. Ushbu me‘yorlar buzilganda esa kommunikatsiya manipulyativ yoki deformatsiyalangan shaklga kirib, ijtimoiy ishonchning susayishiga olib keladi.

Shuningdek, kommunikatsiya ijtimoiy tizimning integrativ mexanizmi sifatida ham muhim ahamiyatga ega. U jamiyat a‘zolarini umumiy ma‘no va qadriyatlar asosida birlashtirib, ijtimoiy birlikni ta‘minlaydi. Shu bilan birga, kommunikatsiya

ijtimoiy ziddiyatlarni muhokama qilish va ularni hal etish vositasi sifatida ham xizmat qiladi.

Zamonaviy raqamli jamiyat sharoitida kommunikatsiyaning shakllari va vositalari sezilarli darajada o'zgarmoqda. Raqamli platformalar, ijtimoiy tarmoqlar va algoritmik tizimlar kommunikativ jarayonlarning yangi konfiguratsiyasini yaratmoqda. Bu esa kommunikatsiyaning tezligi, ko'lami va ta'sir darajasini oshirgan holda, uning ijtimoiy rolini yanada kuchaytirmoqda.

Siyosiy birlik jamiyat a'zolarining umumiy siyosiy qadriyatlar, maqsadlar va ideallar asosida birlashuvini ifodalovchi muhim ijtimoiy-falsafiy kategoriya hisoblanadi. U davlat barqarorligi, ijtimoiy hamjihatlik va siyosiy tizimning samarali faoliyat yuritishining asosiy shartlaridan biridir [6, 91]. Mazkur birlikni shakllantirishda kommunikatsiya hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo'lib, u ijtimoiy ongni uyg'unlashtirish, konsensusni ta'minlash va siyosiy identiklikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi.

Kommunikatsiya siyosiy birlikni shakllantirishning asosiy mexanizmlaridan biri sifatida jamiyat a'zolari o'rtasida umumiy ma'no makonini yaratadi. Aynan kommunikativ jarayonlar orqali siyosiy qadriyatlar, ideallar va normativ tushunchalar shakllanadi va keng jamoatchilik ongiga singdiriladi. Bu esa turli ijtimoiy guruhlar o'rtasida o'zaro tushunish va hamkorlikni rivojlantiradi.

Birinchidan, kommunikatsiya siyosiy konsensusga erishish vositasi sifatida muhim ahamiyatga ega. Jamiyatdagi turli manfaatlar va qarashlar muloqot orqali muvofiqlashtiriladi, qarama-qarshiliklar esa muhokama orqali yumshatiladi. Shu tariqa kommunikatsiya ijtimoiy ziddiyatlarni konstruktiv yo'l bilan hal etish imkonini beradi.

Ikkinchidan, kommunikatsiya siyosiy identiklikni shakllantiradi. U orqali fuqarolar o'zlarini muayyan siyosiy hamjamiyatning a'zosi sifatida anglay boshlaydi. Milliy manfaatlar, umumiy tarix va siyosiy ideallar haqidagi tasavvurlar kommunikativ jarayonlar orqali mustahkamlanadi. Bu esa jamiyatning ichki birligini ta'minlovchi muhim omil hisoblanadi.

Uchinchidan, kommunikatsiya ijtimoiy ishonchni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ochiq, shaffof va halol kommunikatsiya davlat va jamiyat o'rtasida ishonchni mustahkamlaydi. Ishonch esa siyosiy birlikning asosiy shartlaridan biri bo'lib, u holda jamiyat a'zolari siyosiy tizimni qo'llab-quvvatlaydi va uning faoliyatida faol ishtirok etadi.

To'rtinchidan, kommunikatsiya siyosiy ishtirokni kengaytiradi. Fuqarolar o'z fikrlarini erkin ifoda etish, jamoatchilik muhokamalarida qatnashish va siyosiy qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa siyosiy tizimning demokratik asoslarini mustahkamlab, jamiyatning birlashuviga xizmat qiladi.

Beshinchidan, kommunikatsiya siyosiy birlikni mustahkamlovchi integrativ funksiyani bajaradi. U turli ijtimoiy qatlamlar, etnik guruhlar va madaniy jamoalar o'rtasida umumiy platforma yaratib, ularni yagona siyosiy makonga birlashtiradi. Shu tariqa kommunikatsiya ijtimoiy fragmentatsiyani kamaytirib, jamiyatning yaxlitligini ta'minlaydi.

Zamonaviy raqamli jamiyat sharoitida kommunikatsiyaning siyosiy birlikni shakllantirishdagi roli yanada ortib bormoqda. Ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar fuqarolar o‘rtasida tezkor axborot almashinuvi va keng ko‘lamli muloqot imkoniyatlarini yaratmoqda. Biroq ushbu jarayon bilan birga axborot manipulyatsiyasi, “echo chamber” fenomeni [5, 101] va ijtimoiy ongning fragmentatsiyasi kabi muammolar ham yuzaga kelmoqda. Bu esa kommunikativ jarayonlarni boshqarish va ularning sifatini oshirish zaruratini keltirib chiqaradi.

O‘zbekiston sharoitida kommunikatsiya siyosiy birlikni mustahkamlashning muhim vositasi sifatida qaralmoqda. Davlat va jamiyat o‘rtasidagi muloqotni rivojlantirish, jamoatchilik fikrini inobatga olish va fuqarolarning siyosiy ishtirokini kengaytirish orqali ijtimoiy hamjihatlikni ta‘minlashga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda.

Hokimiyatning legitimligi siyosiy tizimning barqarorligi va samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Legitimlik nafaqat huquqiy asoslar va institutlar orqali, balki fuqarolarning ongli ravishda hokimiyatni tan olishi, unga ishonch bildirishi va uni qo‘llab-quvvatlashi orqali shakllanadi [2, 488]. Ushbu jarayonda kommunikatsiya hal qiluvchi rol o‘ynab, hokimiyat va jamiyat o‘rtasidagi o‘zaro aloqalarni tartibga soluvchi muhim mexanizm sifatida namoyon bo‘ladi.

Avvalo, kommunikatsiya hokimiyat faoliyatining mazmuni va maqsadlarini jamoatchilikka yetkazish vositasi hisoblanadi. Davlat siyosati, qabul qilinayotgan qarorlar va amalga oshirilayotgan islohotlar haqida ochiq va tizimli axborot berilishi fuqarolarning siyosiy jarayonlarni tushunishini ta‘minlaydi. Bu esa hokimiyatga nisbatan ijobiy munosabat va ishonch shakllanishiga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, kommunikativ ochiqlik va shaffoflik legitimlikning muhim sharti hisoblanadi. Agar hokimiyat faoliyati yopiq va tushunarsiz bo‘lsa, bu fuqarolar orasida shubha va ishonchsizlikni kuchaytiradi. Aksincha, ochiq kommunikatsiya hokimiyatning hisobdorligini oshirib, uning legitimligini mustahkamlaydi.

Uchinchidan, dialogik kommunikatsiya hokimiyat legitimligini ta‘minlashda muhim ahamiyatga ega. Bir tomonlama axborot uzatishdan farqli ravishda, dialogik muloqot fuqarolarning fikrini eshitish, ularni siyosiy jarayonlarga jalb etish va qaror qabul qilish jarayonida ularning manfaatlarini hisobga olish imkonini beradi [7, 681]. Bu esa hokimiyat va jamiyat o‘rtasida o‘zaro ishonchni kuchaytiradi.

To‘rtinchidan, kommunikatsiya ijtimoiy konsensusni shakllantirish vositasi sifatida legitimlikni mustahkamlaydi. Jamiyatdagi turli guruhlarining manfaatlari va qarashlari muloqot orqali muvofiqlashtiriladi, bu esa umumiy siyosiy qarorlarni qabul qilish imkonini beradi. Konsensusga asoslangan qarorlar esa fuqarolar tomonidan yuqori darajada qabul qilinadi.

Beshinchidan, kommunikatsiya orqali siyosiy identiklik va fuqarolik ongini shakllantirish ham legitimlikka bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Fuqarolar o‘zlarini davlatning faol subyekti sifatida anglagan holda, hokimiyat faoliyatiga nisbatan mas‘uliyatli va ongli munosabatni shakllantiradi. Bu esa legitimlikning ijtimoiy asoslarini mustahkamlaydi.

Zamonaviy raqamli jamiyat sharoitida kommunikativ omillarning ahamiyati yanada ortmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, onlayn platformalar va ommaviy axborot vositalari hokimiyat va jamiyat o‘rtasidagi muloqotni tezkor va keng ko‘lamda amalga oshirish imkonini beradi. Biroq ushbu jarayon bilan birga axborot manipulyatsiyasi, dezinformatsiya va kommunikativ makonning fragmentatsiyasi kabi muammolar ham yuzaga kelmoqda. Bu esa legitimlikni ta‘minlash jarayonini murakkablashtiradi.

Shu bois kommunikatsiyaning sifatini ta‘minlash, axborotning ishonchliligini oshirish va manipulyativ texnologiyalarga qarshi kurashish zamonaviy siyosiy tizimning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

O‘zbekiston sharoitida hokimiyat legitimligini mustahkamlashda kommunikativ omillar alohida ahamiyat kasb etmoqda. Davlat boshqaruvida ochiqlik va shaffoflikni ta‘minlash, jamoatchilik bilan muloqotni kuchaytirish va fuqarolarning siyosiy ishtirokini kengaytirishga qaratilgan islohotlar ushbu jarayonning muhim yo‘nalishlari hisoblanadi [12, 83].

Zamonaviy raqamli jamiyat sharoitida kommunikatsiya jarayonlari tubdan transformatsiyaga uchrab, ularning shakllari, vositalari va ijtimoiy funksiyalari sezilarli darajada o‘zgarib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi kommunikatsiyani nafaqat tezkor va ommaviy, balki interaktiv va ko‘p yo‘nalishli jarayonga aylantirdi. Natijada kommunikatsiya ijtimoiy reallikni shakllantiruvchi mustaqil omil sifatida yangi sifat bosqichiga ko‘tarildi.

Avvalo, kommunikatsiyaning texnologik transformatsiyasi uning tezligi va ko‘lamining keskin oshishida namoyon bo‘ladi. Raqamli platformalar orqali axborot bir vaqtning o‘zida keng auditoriyaga yetkazilib, global miqyosda muloqot imkoniyati yaratilmoqda [11, 49]. Bu esa siyosiy, ijtimoiy va madaniy jarayonlarning tezlashuviga olib keladi.

Ikkinchidan, kommunikatsiya vertikal modeldan gorizontaal modelga o‘tmoqda. An’anaviy jamiyatda kommunikatsiya ko‘proq markazlashgan va bir tomonlama bo‘lgan bo‘lsa, raqamli jamiyatda u interaktiv va ko‘p tomonlama xarakter kasb etmoqda. Har bir individ axborot ishlab chiqaruvchi va tarqatuvchiga aylanishi kommunikativ jarayonlarning demokratlashuviga olib keladi.

Uchinchidan, kommunikatsiyaning individuallasuvi va personalizatsiyasi kuchaymoqda. Algoritmik tizimlar foydalanuvchilarning qiziqishlari va xatti-harakatlariga asoslanib, ularga moslashtirilgan axborotni taqdim etadi. Bu esa kommunikatsiyaning samaradorligini oshirsa-da, “axborot pufagi” (echo chamber) fenomenini yuzaga keltirib, ijtimoiy ongning fragmentatsiyasiga sabab bo‘lishi mumkin.

To‘rtinchidan, kommunikatsiyaning aksiologik mazmuni o‘zgarib bormoqda. Raqamli madaniyat sharoitida tezkorlik, vizuallik va qisqa format ustuvorlik kasb etib, chuqur tahliliy va refleksiv kommunikatsiya shakllari qisqarib bormoqda. Bu esa ijtimoiy qadriyatlarning qabul qilinish usullariga ham ta’sir ko‘rsatadi.

Beshinchidan, kommunikatsiyaning siyosiy roli kuchaymoqda. Raqamli platformalar siyosiy jarayonlarda faol ishtirok etish, jamoatchilik fikrini shakllantirish va ijtimoiy mobilizatsiya imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Shu bilan birga,

dezinformatsiya, manipulyativ kontent va axborot urushlari kabi yangi xavflar ham yuzaga kelmoqda.

Oltinchidan, kommunikatsiyaning institutsional transformatsiyasi kuzatilmoqda. An’anaviy ommaviy axborot vositalarining o’rni tobora raqamli platformalar bilan to’ldirilib, kommunikativ makonning yangi tuzilmasi shakllanmoqda. Bu esa davlat va jamiyat o’rtasidagi aloqalarning yangi modellarini yuzaga keltiradi.

Zamonaviy sharoitda kommunikatsiyaning transformatsiyasi uning normativ asoslariga ham ta’sir ko’rsatmoqda. Ochiqlik, shaffoflik va ishonchlilik tamoyillari yanada dolzarb bo’lib, kommunikativ jarayonlarning sifatini ta’minlash muhim vazifaga aylanmoqda.

O’zbekiston sharoitida raqamli transformatsiya davlat boshqaruvi, fuqarolik jamiyati va jamoatchilik bilan muloqot tizimini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli texnologiyalar orqali davlat va jamiyat o’rtasidagi kommunikatsiya samaradorligini oshirish, jamoatchilik fikrini hisobga olish va siyosiy ishtirokni kengaytirish imkoniyatlari yaratilmoqda.

O’zbekiston Respublikasida siyosiy birlikni ta’minlash va mustahkamlash jarayonida kommunikatsiya muhim ijtimoiy-siyosiy va falsafiy omil sifatida namoyon bo’lmoqda. Jamiyatning barqaror rivojlanishi, ijtimoiy hamjihatlik va davlat boshqaruvining samaradorligi ko’p jihatdan davlat va fuqarolar o’rtasidagi kommunikativ aloqalarning sifati va intensivligiga bog’liqdir. Shu bois kommunikatsiya siyosiy birlikni shakllantiruvchi va mustahkamlovchi asosiy mexanizmlardan biri sifatida qaraladi.

Avvalo, O’zbekiston sharoitida kommunikatsiya siyosiy birlikning aksiologik asoslarini mustahkamlashda muhim rol o’ynaydi. Milliy qadriyatlar, tarixiy meros va umumiy siyosiy ideallar kommunikativ jarayonlar orqali jamiyat ongiga singdiriladi [8, 94]. Bu esa fuqarolarda umumiy identiklik, davlatga mansublik va ijtimoiy mas’uliyat tuyg’ularini shakllantiradi.

Ikkinchidan, davlat va jamiyat o’rtasidagi ochiq va tizimli muloqot siyosiy birlikni ta’minlashning muhim sharti hisoblanadi. So’nggi yillarda O’zbekistonda jamoatchilik bilan muloqotni kuchaytirish, fuqarolarning murojaatlarini ko’rib chiqish tizimini takomillashtirish va davlat organlari faoliyatining shaffofligini oshirishga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu esa fuqarolarning siyosiy tizimga nisbatan ishonchini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Uchinchidan, kommunikatsiya ijtimoiy konsensusni shakllantirish vositasi sifatida siyosiy birlikni mustahkamlaydi. Jamiyatdagi turli ijtimoiy guruhlar, manfaatlar va qarashlar muloqot orqali muvofiqlashtiriladi [9, 218]. Bu jarayon siyosiy qarorlarning ijtimoiy qabul qilinish darajasini oshirib, jamiyatda barqarorlikni ta’minlaydi.

To’rtinchidan, ommaviy axborot vositalari va raqamli platformalar siyosiy kommunikatsiyaning muhim institutlariga aylanmoqda. Ular orqali davlat siyosati, ijtimoiy islohotlar va jamoatchilik fikri o’rtasida o’zaro aloqalar yo’lga qo’yiladi. Shu bilan birga, ushbu platformalar fuqarolarning siyosiy ishtirokini kengaytirish va ularning fikrini ifoda etish imkoniyatlarini oshiradi.

Beshinchidan, kommunikatsiya siyosiy birlikni mustahkamlovchi integrativ funksiyani bajaradi. U turli hududlar, ijtimoiy qatlamlar va madaniy guruhlar o‘rtasida umumiy axborot makonini yaratib, jamiyatning yaxlitligini ta‘minlaydi. Ayniqsa, ko‘p millatli jamiyat sharoitida kommunikatsiya turli madaniyatlar o‘rtasida o‘zaro tushunish va hurmatni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi [10, 121].

Shu bilan birga, zamonaviy raqamli kommunikatsiya jarayonlari O‘zbekiston sharoitida ham muayyan chaqiriqlarni yuzaga keltirmoqda. Axborot oqimining ortishi, dezinformatsiya xavfi va kommunikativ makonning fragmentatsiyasi siyosiy birlikka salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Shu bois kommunikatsiyaning sifatini ta‘minlash, axborot xavfsizligini mustahkamlash va kommunikativ madaniyatni rivojlantirish muhim vazifa hisoblanadi.

O‘zbekiston sharoitida kommunikatsiya siyosiy birlikni shakllantirish va mustahkamlashning asosiy vositalaridan biri sifatida namoyon bo‘ladi. U orqali ijtimoiy konsensus, ishonch va umumiy siyosiy identiklik shakllanadi, bu esa jamiyatning barqaror rivojlanishini ta‘minlaydi.

Mazkur tadqiqot doirasida kommunikatsiyaning jamiyatning siyosiy birligi va hokimiyat legitimligini ta‘minlashdagi o‘rni ijtimoiy-falsafiy nuqtai nazardan kompleks tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, kommunikatsiya zamonaviy siyosiy tizimning ajralmas va fundamental elementi bo‘lib, u ijtimoiy integratsiya, konsensus va siyosiy barqarorlikni ta‘minlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi [3, 294].

Tahlil jarayonida kommunikatsiya tushunchasining ontologik, gnoseologik va aksiologik jihatlari ochib berilib, uning ijtimoiy reallikni shakllantiruvchi va ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi mexanizm sifatidagi mohiyati asoslandi. Ayniqsa, kommunikatsiyaning siyosiy birlikni shakllantirishdagi roli ijtimoiy konsensusni ta‘minlash, siyosiy identiklikni mustahkamlash va ijtimoiy ishonchni shakllantirish orqali namoyon bo‘lishi ilmiy jihatdan asoslab berildi.

Shuningdek, hokimiyat legitimligini ta‘minlashda kommunikativ omillarning ahamiyati aniqlanib, ochiqlik, shaffoflik va dialogik muloqot legitimlikning muhim shartlari ekanligi ko‘rsatildi. Kommunikatsiya orqali davlat va jamiyat o‘rtasidagi o‘zaro ishonch mustahkamlanib, siyosiy qarorlarning ijtimoiy qabul qilinishi ta‘minlanadi.

Raqamli jamiyat sharoitida kommunikatsiyaning transformatsiyasi uning ijtimoiy va siyosiy rolini yanada kuchaytirayotgan bo‘lsa-da, axborot fragmentatsiyasi, dezinformatsiya va manipulyativ texnologiyalar kabi muammolarni ham yuzaga keltirayotgani qayd etildi. Bu esa kommunikativ jarayonlarni ilmiy asosda boshqarish va ularning sifatini oshirish zaruratini keltirib chiqaradi.

O‘zbekiston sharoitida kommunikatsiya siyosiy birlikni mustahkamlash va hokimiyat legitimligini ta‘minlashning muhim vositasi sifatida namoyon bo‘lib, davlat va jamiyat o‘rtasidagi muloqotni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar ushbu jarayonning samaradorligini oshirmoqda. Bu esa ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlash va jamiyatning izchil rivojlanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, kommunikatsiya zamonaviy siyosiy tizimda integrativ va legitimatsion mexanizm sifatida faoliyat yuritib, jamiyatning siyosiy birligi va hokimiyatning qonuniyligini mustahkamlashning muhim sharti hisoblanadi. Shu bois ushbu fenomenni chuqur o‘rganish va uni amaliy siyosiy boshqaruv bilan uyg‘unlashtirish dolzarb ilmiy va amaliy vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Habermas J. The Theory of Communicative Action. Vol. 1: Reason and the Rationalization of Society. – Cambridge: Polity Press, 2015. – 465 p.
2. Habermas J. Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy. – Cambridge: Polity Press, 2018. – 631 p.
3. Castells M. Networks of Outrage and Hope: Social Movements in the Internet Age. – 2nd ed. – Cambridge: Polity Press, 2015. – 320 p.
4. Van Dijk T. A. Discourse and Power. – London: Palgrave Macmillan, 2015. – 308 p.
5. Couldry N. Media, Society, World: Social Theory and Digital Media Practice. – Cambridge: Polity Press, 2016. – 256 p.
6. Dahl R. A. On Democracy. – New Haven: Yale University Press, 2020. – 240 p.
7. Keane J. The Life and Death of Democracy. – London: Simon & Schuster, 2016. – 992 p.
8. OECD. Trust in Government: Policy Responses to the COVID-19 Pandemic. – Paris: OECD Publishing, 2021. – 180 p.
9. World Bank. World Development Report 2021: Data for Better Lives. – Washington, DC: World Bank, 2021. – 300 p.
10. United Nations Development Programme. Human Development Report 2021/2022: Uncertain Times, Unsettled Lives. – New York: UNDP, 2022. – 320 p.
11. O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. Ochiqlik va shaffoflikni ta‘minlash to‘g‘risidagi normativ-huquqiy hujjatlar to‘plami. – Toshkent, 2021.
12. Ahmedov H. Siyosiy kommunikatsiya va fuqarolik jamiyati. – Toshkent: Fan, 2019. – 180 b.